

Pensjonsreformen og offentlig tjenestepensjon

Erik Orskaug, sjeføkonom i Unio

Forskerforbundets Landsråd
Oslo 14. oktober 2008

www.unio.no

Hva er gjort og hva gjenstår?

Ferdig:

- Hovedtrekkene i Ny Folketrygd
- AFP privat sektor

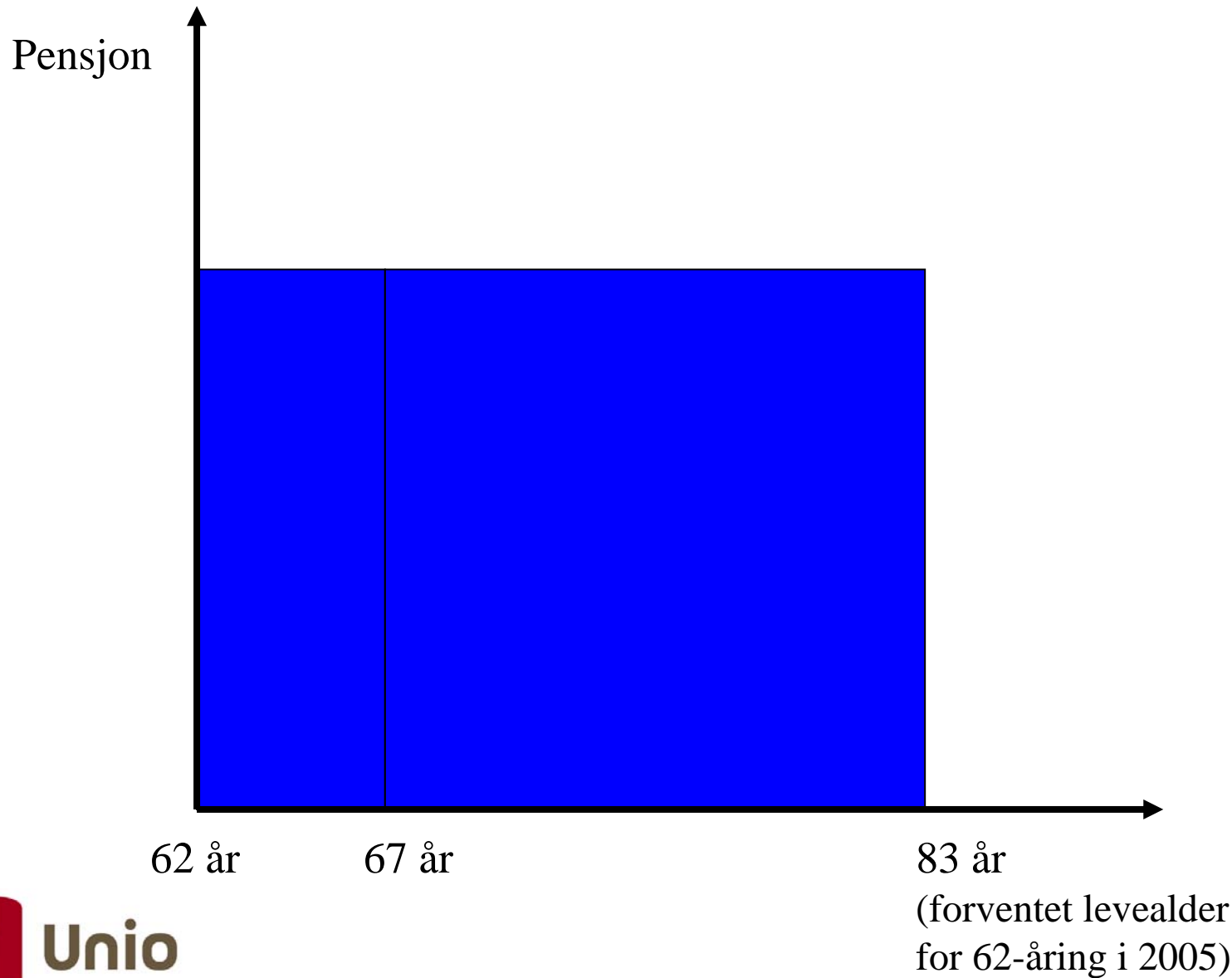
Gjenstår:

- Konkret lovarbeid Ny FT, bl.a. "arvegevinst" og indeksering
- FTs uførepensjon
- FTs korttidsytelser (attføring, rehabilitering og midlertidig uføre)
- Offentlig tjenstepensjon, herunder AFP, særaldersgrenser og uførepensjon (partsammensatt utvalg)
- Privat tjenstepensjon, levealderjustering (lovarbeid og off. utvalg)

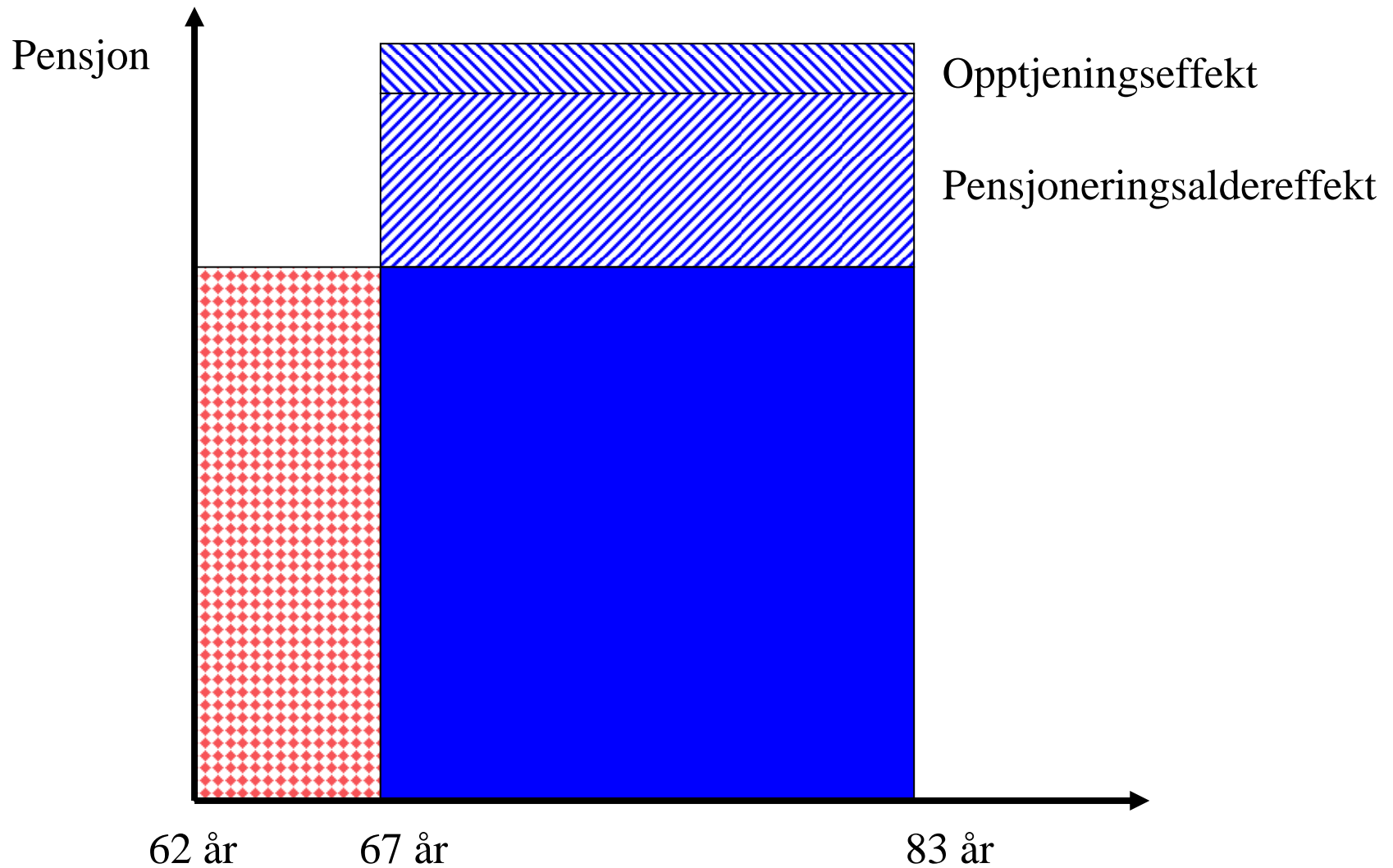
Levealderjustering, tidligpensjonering og delingstall

- Økt levealder: Jobb lenger eller får mindre pensjon per år
- Pensjonsuttak før 67 år gir avkorting
- En ”nøytral” (aktuariell) tankegang innebærer at både tidligere uttak enn 67 år og økt levealder fører til at pensjonskapitalen må fordeles over flere år som pensjonist
- Delingstallet er forventet antall år som pensjonist
- Pensjonsnivået avhenger av en opptjeningseffekt, en pensjoneringsaldereffekt og av forventet levealder

Nøytralitet

Nøytralitet

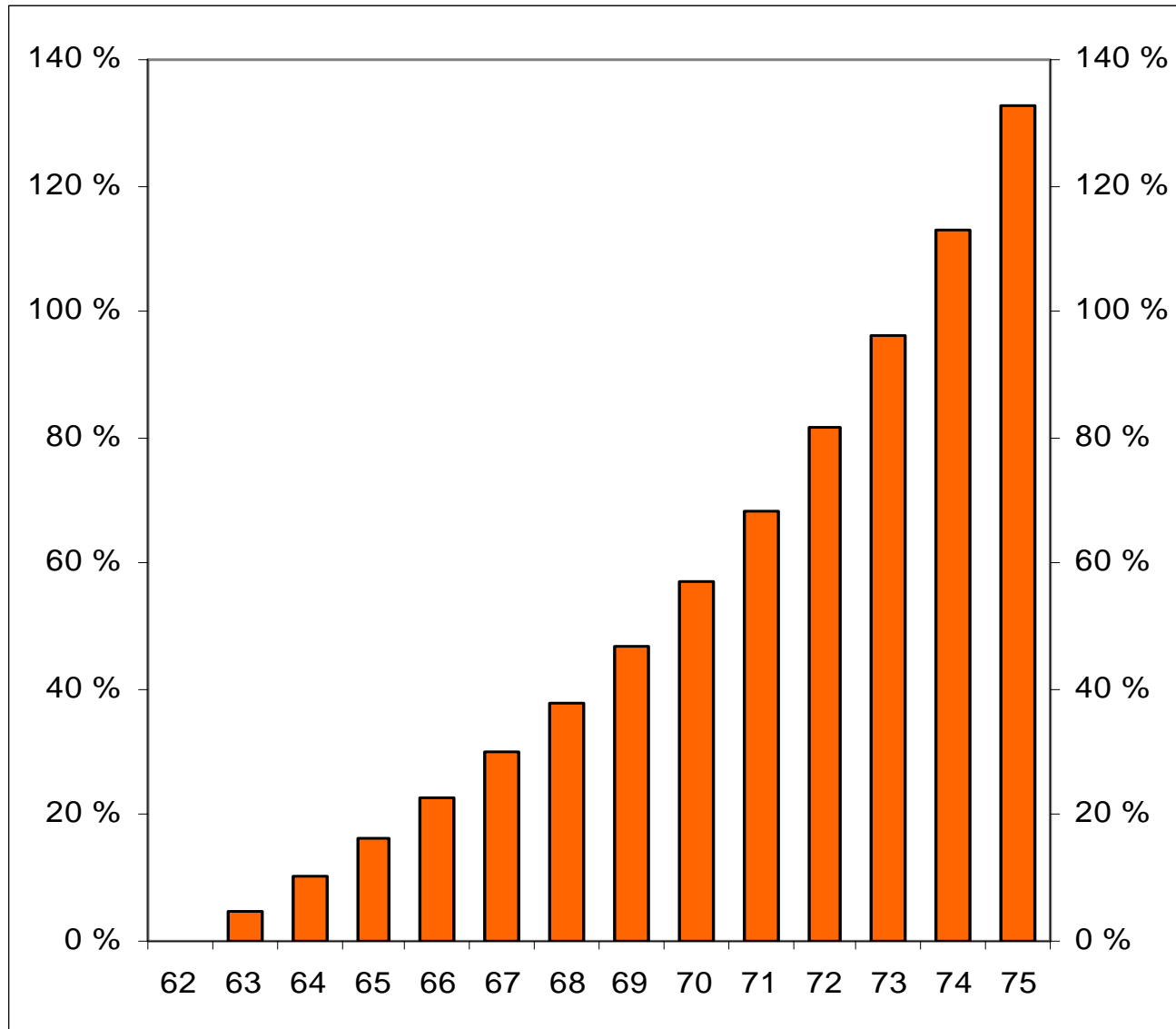

Ny folketrygd

- Bredt flertall bak Ny folketrygd
- Levealderjustering og indeksering
- Fleksibel pensjonering og tidligpensjon fra 62 år
- Nøytral utforming (delingstall)
- Allårsopptjening erstatter 40 år og besteårsregel, omsorgsopptjening
- Beholdning som deles på antall år som pensjonist eller prosentvis opptjening per år (1,35 pst av lønn)
- Vinnere: lave og høye inntekter, lange karrierer
- Tapere: middels inntekter, korte karrierer, og kombinasjon deltid og heltid

Økt pensjon av å vente med uttak

Ingen opptjening etter 62 år, dvs ren pensjoneringsaldereffekt

Ny AFP privat sektor

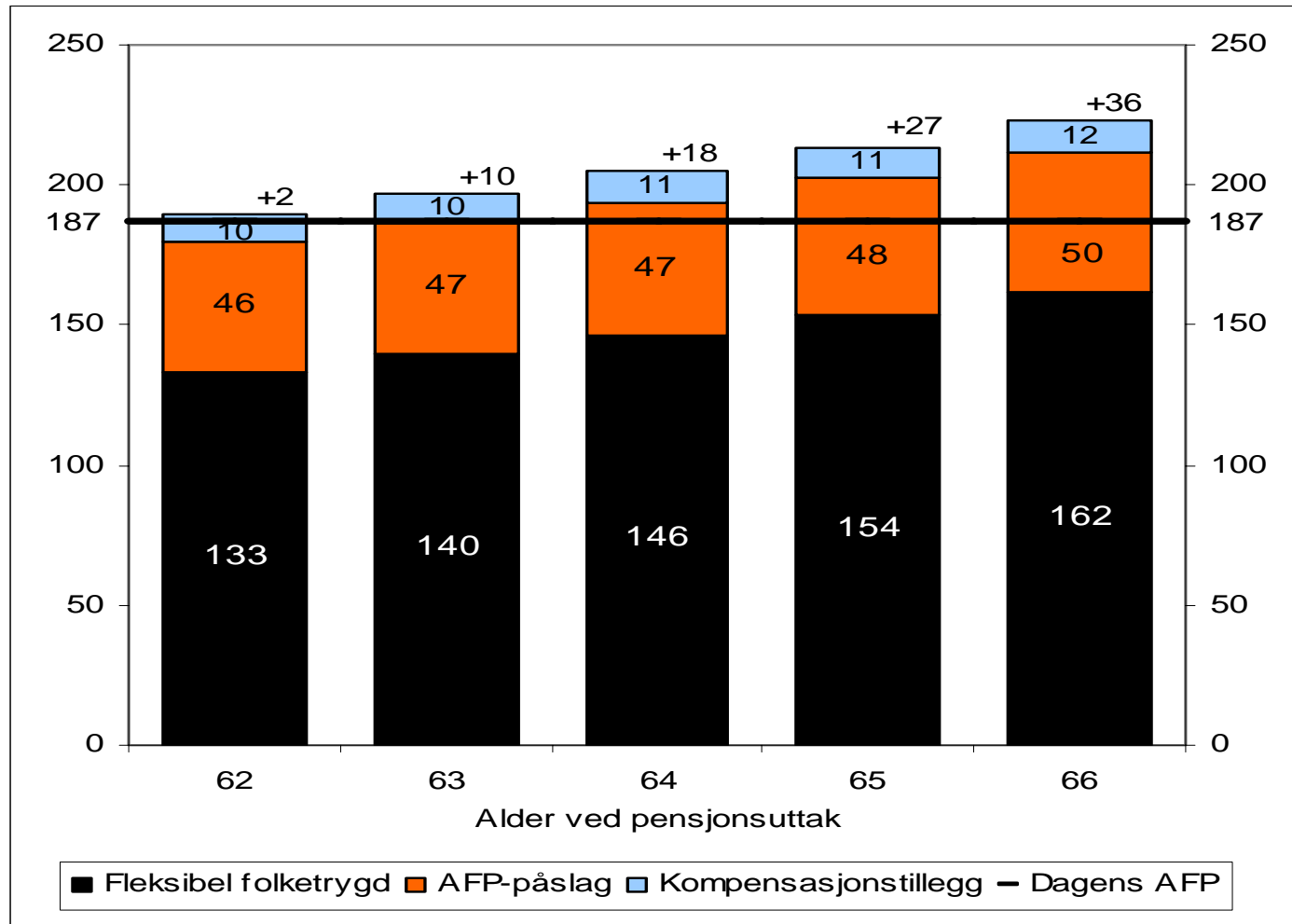
- Fleksibel folketrygd i bunn
- Nøytralt og livsvarig AFP-påslag:

Opptjening 0,314 pst av årlig inntekt opp til 7,1 G fram til 62 år.
Påslaget er 19.200 kr. høyere før 67 år (tonivå-modell).
Levealderjusteres og senere uttak (fram til 70 år) gir høyere påslag
- Nøytralt kompensasjonstillegg, livsvarig og skattefritt:

Skal dekke AFP-gapet de første årene etter 2010.
Tilfaller de som helt eller delvis får sin framtidige pensjon etter dagens opptjeningsregler, dvs til og med 1962-årgangen.
10.000 kroner for 62-åringer i 2010 og øker med 400 kroner for hvert årskull fram til 1953-kullet og fases ut fram til 2025
- Evaluering innen 2017

Ny AFP privat sektor

Utbetaling første år fra dagens AFP og fra fleksibel folketrygd samt nøytralt AFP-påslag og nøytralt kompensasjonstillegg. Person fra 1948-kullet, 40 års jevn inntekt på 5 G ved uttak. Tonivåuttak av AFP-påslaget (19.200 kr for 62-66 år), enslig, 2007-kr.

Kan AFP-privat kopieres til offentlig sektor?

Uttak 62 år, enslig, AFP-tillegg som i dagens ordning på 20.400 kr.

Kilde: KLP

	Dagens AFP	AFP-påslag +komp.tillegg	Ny AFP (inkl. ny FT)	Differanse (ny-dagens)
Lønn 300.000 kr i 40 år				
2010 (1948-kullet)	185 151	52 848	178 038	-7 113
2015 (1953-kullet)	185 151	54 503	177 451	-7 700
2020 (1958-kullet)	185 151	48 109	167 095	-18 056
2025 (1963-kullet)	185 151	41 778	156 528	-28 623
Lønn 400.000 kr i 40 år				
2010 (1948-kullet)	227151	62392	219497	-7 653
2015 (1953-kullet)	227151	63876	218167	-8 984
2020 (1958-kullet)	227151	57324	211234	-15 917
2025 (1963-kullet)	227151	50860	203859	-23 292
Lønn 300.000 kr i 35 år				
2010 (1948-kullet)	185151	49269	165157	-19 994
2015 (1953-kullet)	185151	50988	164800	-20 351
2020 (1958-kullet)	185151	44653	154798	-30 353
2025 (1963-kullet)	185151	38372	145087	-40 064
Lønn 400.000 kr i 35 år				
2010 (1948-kullet)	227151	57620	201433	-25 718
2015 (1953-kullet)	227151	59189	200427	-26 724
2020 (1958-kullet)	227151	52716	190451	-36 700
2025 (1963-kullet)	227151	46319	180194	-46 957

Dagens AFP i offentlig sektor

- Fra 65 år: Tjenestepensjonsberegnet AFP, dvs 66 pst hvis 30 års opptjening
- For 62-64 år: AFP = folketrygd + 20.400 kr, kompensasjon 50-70 pst
- Romslige inngangsvilkår sammenliknet med ny AFP privat sektor

AFP og tariffoppgjøret, Rm-møtebok

- *”legges om etter mønster av omleggingen i privat sektor”*
- *”vurdere bredden i yrkesmønstrene i offentlig sektor”, utdanningslengde, deltid, kvinneandel*
- Ekspertgruppa for AFP i offentlig sektor (mai 2008):
”en del ansatte i offentlig sektor med lang utdanning vil finne det vanskelig å gå av ved 62 år på grunn av manglende pensjonsopptjening.”
- Ses i sammenheng med evt ny tidligpensjon i off. TPO
- Vurdere utformingen av tonivåuttaket og innretningen på et statlig kompensasjonstillegg i offentlig sektor

Offentlige tjenestepensjoner

- Mandat for partssammensatt utvalg viser til pensjonsforliket av 2005:
  - *”Tjenestepensjon tilsvarende to tredjedeler av sluttlønn i offentlig sektor (bruttoordninger) videreføres”*
  - *”tilpasses den nye folketrygdmodellen, uten at dette svekker de offentlige tjenestepensjonsordningene”*
  - *”omfattes av delingstall og ny indeksering”*
  - Særaldersgrenser, uføretrygd, korttidsytelser
- Vanskelige avveininger, Gordiske knuter?

30 års opptjening

- Stortinget har ikke sagt noe
- Bondevik: For radikalt å gå fra 30 år til allårsregel:
”Å endre kravet til minste opptjeningstid i de offentlige ordningene fra 30 til 43 år for full pensjon er likevel en markert innstramming som vil bety lavere pensjon for temmelig mange med mindre det motsvares av andre endringer.”
- Viktig å holde på 30 års opptjening for de med lang utdanning, folk som har kommet senere inn i arbeidsmarkedet og for å ha noe å gå på når levealderjusteringen slår inn

Grunnlovsværn for tjenestepensjon

- Arbeidsavtalen beskytter opptjente rettigheter, §105 ”eiendom”
- Innfasing/overgangsregler som i Ny FT ikke mulig
- Samme vern i statlig og kommunal sektor (lovmessig forankring mindre betydning)
- Levealdersjustering fra 2010 griper direkte inn i opptjente rettigheter
- Livsvarig grunnlovsværn for allerede ansatte eller bare for opptjente rettigheter, ref. uttalelser fra Høyesterett
- Langt mildere tilpasning til levealderjustering enn ny FT
- Samordningsfordeler og grunnlovsværn

Dagens bruttogaranti

- To-tredeler av sluttlønn
- Manglende opptjening i Folketrygden (30 vs 40 år)
- Aldersgrense lavere enn 67 år (særaldersgrenser)
- Hvis uføregrad mindre enn 50 pst dekkes uføretrygden fullt ut av tjenstepensjonen (folketrygden har krav til minst 50 pst uføregrad)
- Garanti mot effekt av framtidig endring i folketrygden (jamfør 1992)
- Samordningstillegget (1/4 G) og andre samordningsfordeler er regulert i Samordningsloven (ikke del av "bruttogarantien")

Gordiske knuter?

- Fordeling versus nøytralitet
- Sluttlønnsprinsippet og 30 års opptjening versus allårsopptjening og ”det skal lønne seg å jobbe”
- Bruttogarantien og samordningsfordeler versus nøytralitet og fordeling
- Kombinere arbeid og pensjon, nøytralitet vs avkorting
- Mobilitet mellom offentlig og privat sektor

Modeller for offentlige tjenstepensjonsordninger

- Tilpasning til ny folketrygd på kort sikt, hva må være på plass i 2011?
- Overgangsordningene påvirkes av overgangsordningene i folketrygden og grunnlovsvernet
- Arbeidstakerorganisasjonenes syn: Tilpasset versjon av dagens ordning med to tredel av sluttlønn, bruttogaranti, samordningsfordeler og 30 års opptjening
- Arbeidsgiverorganisasjonenes syn: Alt fra netto ytelsesordning, påslagsmodell hvor alle år teller til innskuddsordning pluss ”den store taushet”

Modellkrav

- "To tredeler av sluttlønn (bruttoordninger)" og "30 års opptjening"
- Ta stilling til levealderjustering og samordningsfordeler senere
- Modellene kan justeres med garantimekanismer mv for lave inntekter, kort opptjening, deltid ref. fordeler i dagens samordningsregelverk
- Skille mellom opptjening og uttak, kan løse mobilitetsknuten
- Kombinasjon arbeid og pensjon er ikke løst, spørsmål om avkorting

Nøytrale modeller

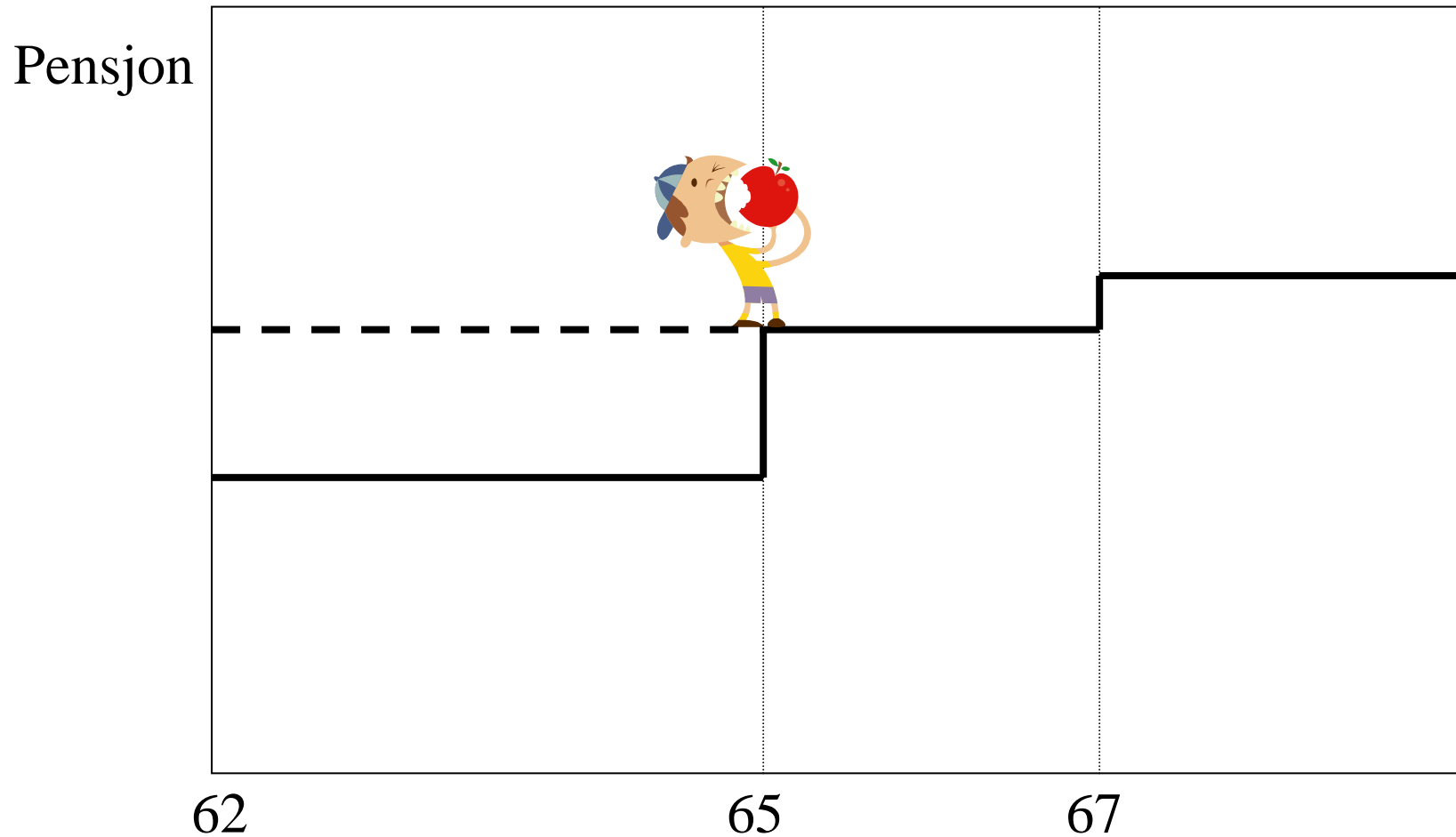
- 66 pst av sluttlønn ved 62 år gitt 30 års opptjening. Åpner for å inkludere AFP og særaldersgrense 65 år i tjenestepensjonens tidligpensjonsordning. Full aktuariell uttelling for å stå lenger.
- ~~66 pst av sluttlønn ved 62 år gitt 30 års opptjening.~~ 66 pst av sluttlønn ved 65 år gitt 30 års opptjening. Etter at vi finner egen løsning for AFP 62-64 år og at rsgrense 65 år videreføres. Full aktuariell uttelling for å stå lenger.
- Skjevere fordeling sammenliknet med dagens og for god kompensasjon for de som har de artigste jobbene og god

Ikke-nøytrale modeller

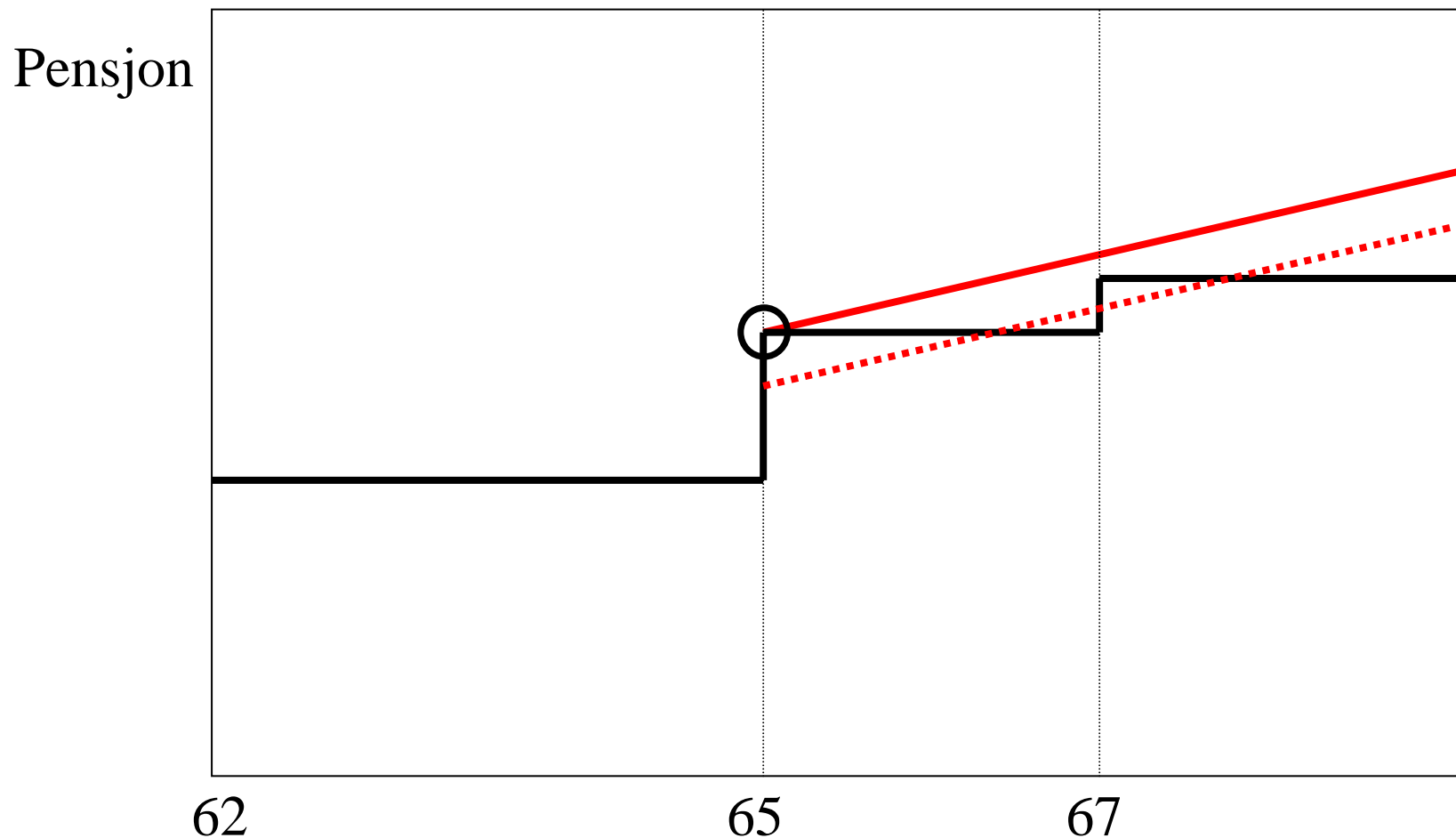
De nøytrale modellene justeres slik:

- ❑ Kun opptjeningseffekt og pensjoneringsaldereffekt ut over 30 år for å kompensere for levealderjustering, dvs at tjenstepensjonen setter en øvre grense for kompensasjonsgraden, for eksempel to tredel
- ❑ Eller modificert utgave der det gis noe uttelling for å stå lenger slik at kompensasjonen kan bli høyere enn to tredel

66 pst ved 62 eller 65 år

30 år, allår, nøytralitet, delingstall

Hovedorganisasjonen for universitets- og høyskoleutdannede

Skatterevisorenes forening

